

Rapport 2012:16

Arkeologisk förundersökning

Dränering invid ett äldre järnåldersgravfält

Rogslösa 4:2
Rogslösa socken
Vadstena kommun
Östergötlands län

Emma Karlsson

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

AVDELNINGEN FÖR ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Dränering invid ett äldre järnåldersgravfält

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Arkeologisk bakgrund.....	4
Syfte och metod.....	4
Resultat	4
Referenser	5
Tekniska uppgifter.....	6

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
AVDELNINGEN FÖR ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

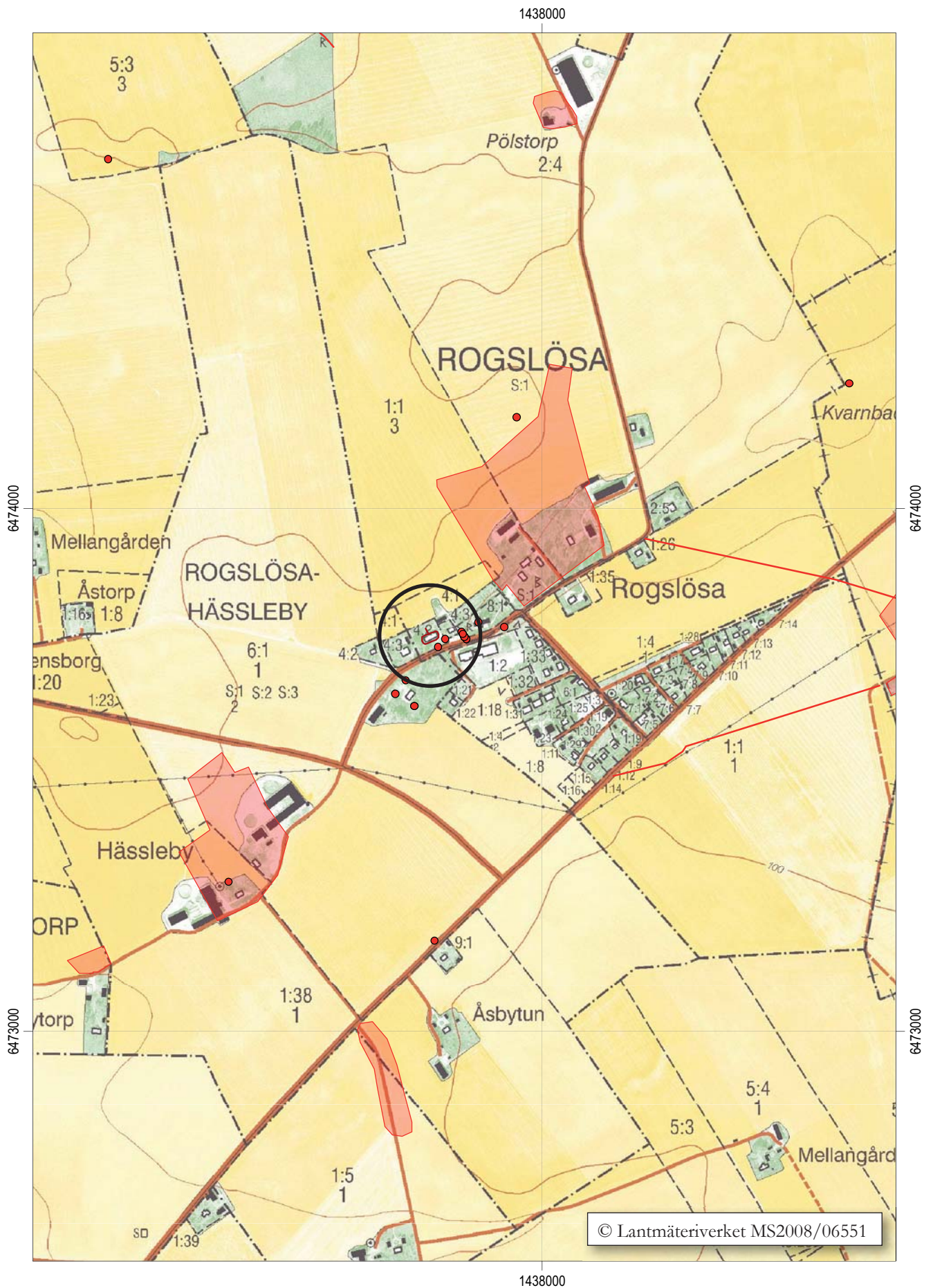
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandsmuseum.se • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

Östergötlands museum genomförde i december 2011 en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Rogslösa 4:2, Rogslösa socken, Vadstena kommun, Östergötland. Arbetet utfördes med anledning av schaktningsarbeten för dränering och dagvattenledning. Vid tidigare schaktningsarbeten inom fastigheten har gravar från äldre järnålder påträffats, RAÄ 37 och 94. Sannolikt har här legat ett gravfält under äldre järnålder. Inom den nu undersökta sträckan framkom inte några fornlämningar. Däremot noterades ett äldre matjordslager vilket pekar på att området inte är helt urschaktat. Det kan därför inte utesluta att det finns fler gravar bevarade i området.

Emma Karlsson
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 8E 4b, med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

Det aktuella arbetet föranleddes av schaktningsarbeten inom fastigheten Rogslösa 4:2, Rogslösa socken, Vadstena kommun, Östergötland. Arbetet omfattade ursprungligen schaktning för dränering och dagvattenledning samt markjusteringar för parkeringsplatser. Planerna ändrades dock och arbetet kom endast att innefatta dränering kring fastigheten samt schakt för dagvattenledningar. Arbetet kom att beröra en ca 100 m lång sträcka och schakten var ca 0,4-0,8 m breda samt 0,4-1,1 m djupa. Uppdragsgivare var Fastighetsprojekt AB. Fältarbetet utfördes i december 2011 efter beslut från Länsstyrelsen Östergötland. Ansvarig för fältarbetet och rapportarbetet var undertecknad. I fältarbetet medverkade även antikvarie Petter Nyberg.

Arkeologisk bakgrund

Undersökningsområdet ligger cirka 70 m sydväst om Rogslösa kyrka och utgörs av trädgårdsmark. Kyrkan är uppförd under 1100- och 1200-talen men den har sannolikt haft en äldre föregångare (Bebyggelseregistret). Rogslösa bytomt har legat nordost om kyrkan och består i det äldsta kartmaterialet från mitten av 1700-talet av två gårdar samt eventuellt två ödesgårdar (LMS Akt D85-13:1, Jfr Larsson m fl 1997:47).

Östergötlands länsmuseum utförde 2005 en arkeologisk undersökning inom den aktuella fastigheten efter det att en förhistorisk grav (RAÄ 94) påträffats. Upptäckten gjordes i samband med grävning för bredband. Graven visade sig innehålla delar av ett skelett som tillhört en man. I graven anträffades även ett eneggat svärd och hartstätning från minst ett svepkärl. Runt skelettet fanns flera stora stenar vilka sannolikt ingått i en gravkonstruktion. Vid den arkeologiska undersökningen kunde det också konstateras att graven redan tidigare delvis förstörts, sannolikt i samband med uppförandet av intilliggande byggnad. Skelettet framkom på 0,4 m djup medan stenarna i gravkonstruktionen endast låg 0,05-0,10 m under befintlig markyta. Gravskick, svärdstyp och ¹⁴C-analys tyder på en datering av graven till omkring år noll (Karlsson 2009).

Skelettet var dock inte det första som påträffats inom fastigheten. Redan på 1920-talet hade skelettdelar upptäckts i samband med de markarbeten som utfördes vid uppförandet av det hus som än idag finns här. Fynden bestod dels av skelettdelar vilka låg i oordning och dels ett skelett i orört läge (RAÄ 37). Jordmassorna sällades utan att några fynd gjordes. Grävrapporten avslutas med konstaterandet: *"Intet hinder torde finnas, att fortsätta med arbetet på planeringen av området, sedan delsamma nu av mig genomgrävis till ett djup av 30 cm"*. Det framgår däremot inte av rapporten hur stort detta genomgrävda område var (ATA dnr 2084/1928).

Gravar från äldre järnålder ligger ofta gruppvis tillsammans på gravfält. Det är därför sannolikt att de gravar som påträffats i Rogslösa 1928 och 2003 inte utgör några enskilda företeelser på platsen utan att de ingått som delar i ett gravfält. Med andra ord kan man inte utesluta att ytterligare gravar kan finnas i området.

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var främst att styra markingreppet så att fast fornlämning skadades så lite som möjligt av det planerade arbetsföretaget. Fast fornlämning som berördes av schaktningen skulle undersökas avseende karaktär, omfattning och datering. Till den arkeologiska undersökningen knöts följande frågeställningar:

- Finns det ytterligare gravar inom fastigheten?
- Finns det lösa skelettdelar i marken efter tidigare förstörda gravar? Är skelettdelarna från människa eller djur?
- Finns det spår efter förhistoriska och/eller medeltida bebyggelse lämningar?

Om det under arbetets gång skulle ha visat sig att gravar berördes planerade uppdragsgivaren att avbryta arbetet. Länsstyrelsen och uppdragsgivaren skulle i sådant fall ta förnyad ställning i ärendet. Därför ställdes inte några detaljerade frågeställningar upp angående gravarnas konstruktion eller gravfynd.

Den arkeologiska förundersökningen utfördes som en schaktövervakning i samband med markarbetena. Påträffad fornlämning skulle undersökas genom handgrävning och dokumenteras genom fotografering, inmätning och handritning. Relevanta prover för ¹⁴C-analys skulle samlas in. Schakten dokumenterades på en översiktsplan.

Resultat

Vid undersökningen visade det sig att stora delar av sträckan sedan tidigare var urgrävd. Norr om fastigheten berördes dock ytor som var mer ostörda. I schaktet, som här var 0,7-1,1 m djupt, iaktogs två jordlager. Överst var ett 0,2-0,3 m tjockt gråbrunt humöst sandigt jordlager (L1). Lagret tolkades som ett påfört lager och har sannolikt tillkommit i samband med att huset byggdes på 1920-talet. Det andra lagret, som framkom under lager 1, var ett 0,4-0,5 m tjockt gråsvart humöst lager. Detta lager representerar antagligen en äldre matjordshorison. Några spår efter gravar eller andra fornlämningar påträffades dock inte vid undersökningen. Däremot visar lager 2 att det kan finnas orörda ytor inom området och det kan inte uteslutas att det finns ytterligare gravar.

Referenser

ATA. Antikvarisk-topografiska arkivet, Stockholm.
Dnr 2084/1928.

Bebyggelseregistret. Vadstena Rogslösa 4:1, husnr 1.
<http://www.bebyggelseregistret.raa.se>. 2012-04-02.

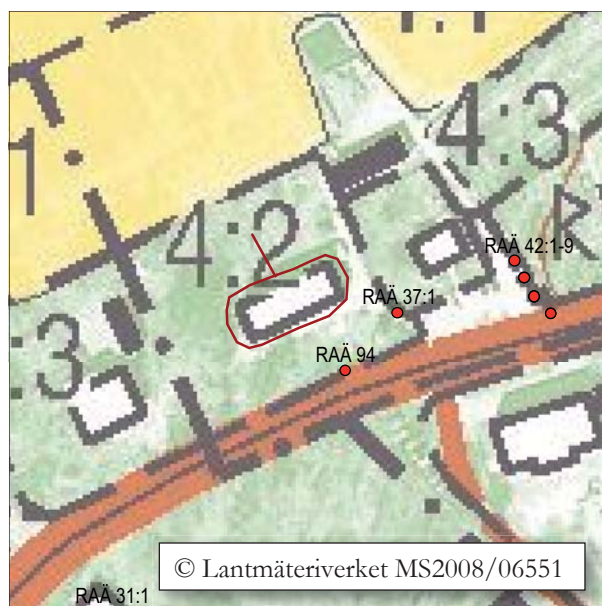
Karlsson, E. 2009. *Bredband, ben och blåljus. Vapengrav från äldre järnålder*. Östergötlands länsmuseum. Avdelningen för arkeologi. Rapport 2009:14.

Larsson, L, Z, Nilsson, P & Ulfhielm, A. 1997. *Riksväg 50. Del 2*. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Linköping 1997:3.

Historiska kartor

Lantmäteristyrelsens arkiv

Akt D85-13:1. År 1748. Rogslösa nr 1-3, Rogslösa socken, Östergötlands län

Figur 3. Den aktuella schaktsträckan inom fastigheten Rogslösa 4:2. Skala 1:2000.

Tekniska uppgifter

Lokal	Rogslösa 4:2
Socken	Rogslösa
Kommun	Vadstena
Län och landskap	Östergötland
Fornlämning	RAÄ 94, 37
Ekonomiska kartans blad	084 47 (8E 4h Rogslösa)
Koordinater	X6473760, Y1437780
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Lst dnr	431-5181-08
Lst beslut	2008-04-25, förnyat 2011-10-11
Lst handläggare	Carin Claréus, Malin Backman
ÖLM dnr	209/08
ÖLM projektnummer	530804
Uppdragsgivare	Fastighetsprojekt AB
Kostnadsansvarig	Fastighetsprojekt AB
Projektledare	Emma Karlsson
Personal	Petter Nyberg
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Fältarbetstid	15-21 december 2011
Sträcka	100 m
Fynd	Nej
Foto	Ja (digitalt)
Analys	Nej
Grafik	Emma Karlsson
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2012:16 © Östergötlands museum

Östergötlands museum genomförde i december 2011 en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Rogslösa 4:2, Rogslösa socken, Vadstena kommun, Östergötland. Arbetet utfördes med anledning av schaktningsarbeten för dränering och dagvattenledningar. Vid tidigare schaktningsarbeten inom fastigheten har gravar från äldre järnålder påträffats, RAÄ 37 och 94. Sannolikt har här legat ett gravfält under äldre järnålder. Inom den nu undersökta sträckan framkom inte några fornlämningar. Däremot noterades ett äldre matjordslager vilket pekar på att området inte är helt urschaktat. Det kan därför inte utesluta att det finns fler gravar bevarade i området.